

№176

315888

Полтавська обл.
Гадяцький район
с. Ціпки
Шанько Григ. Андр

252054 Київ – 54

вул. Чкалова № 52, кв. 38
Маняку Володимировичу Антоновичу

Шановний Володимировичу Антоновичу!

Читав Ваші матеріали в «ЛУ» про голод 33 року. Я сам в тому році народився, і якимось чудом вижив, звичайно, перш за все, дякуючи матері.

Я сам вчитель-літературознавець, пишу літературознавчі статті і вірші, підготував до друку поетичну збірку, яка нині знаходиться у видавництві «Прапор», готує один з об'ємних літературно-критичних матеріалів, друкуюся в періодиці журналах та республіканських газетах, керую при редакції районної газети «Будівник комунізму» літоб'єднанням.

Надсилаю Вам до книги про голод 33-го свою невелику поему, якщо зможете, використайте, якщо не зможете, то поверніть цей матеріал на мою адресу:

315 388 Полтавська обл.

Гадяцький район
с. Ціпки
Шанько Григорій Андрійович

P.S. Хоч Ви, знаю, і дуже завантажений роботою та іншими справами, однак чекаю від Вас вістей

Щиро, з повагою (підпис)

12.03.89р

ПАМ'ЯТЬ

(Поема).

I. Початок шляху.

В моїй анкеті - тридцять третій рік:
Важкий, голодний, безприпiчний...
Як мати, не змикаючи повік,
Щоб вижив я, молилася щонічно.
Тож, дяка - їй, бо хліба не було
В дідівській хаті.
І тоді свекруха,
Як в димарі свистіло і гуло,
Невістці тихо мовила на вухо:
- Ти кілька днів йому груді не дай –
І все скінчиться. Бачиш - як сутужно?..
Та мати уночі, здавалось, невзначай
Вставала мовчки, човгала натужно
До запічка, де ротом я зівав,
Стояла мить, до пазухи притисши...
Снагу життя з грудей її вбирив,
Щоб підрости, хоч капельку, хоч трішки.
Любов і щедрість з молоком сотав –
І вижив я у переддень фашизму,
З-під столу перші кроки карбував,
Як за вікном вже досягали вишні.
А потім пізно вечором зайшли
З наганами похмурі в хату двоє -
В імлисту темінь батька повели...
До шибки лячно з матір'ю обоє
Припали ми.

Та лиш вітри гули

Колючі, рвійні, з норовом вогненним...
Оселю щем і смуток сповили,
А дні, мов коні, мчали так шалено.
... Прийшла весна - і я корівку пас,
до школи готув уже лаштунки,

Щоб з дітлахами йти у перший клас
Вбирати «Букваря» науки подарунки.
Та вересень ще в мріях лиш витав,
Була пора дмухмянних сінокосів.
Червневий вечір зорі розсипав,
Гули джмелі й медами пахли роси.
О, як далеко ще до гроз було....
Схилявся досвіток на плечі ночі.
Хай інший раз, бо з пам"яті зійшло,
Я розповім, які у смерті очі.

2. Очі.

Ще трави гріли у долонях роси,
Ще на розладдя лиш благословилося,
Як зойкнув ранок птахом - стоголосим,
І громовиці в судоргах забились.
А темні цятки із-під крил з хрестами
Над леготом колось - вже зовсім близько...
І обхопивши полову руками,
Завмерла, мати над дитям в колисці.
Земля стогнала, в розпачі дивилась
Якгнулися поранені тополі...
Смерть реготала і в злобі бісилась,
Аж сивий обрій корчився від болю.
Та був лиш перші день.

О, як багато

Випробувань чекали на солдата,
Щоб зупиниш танкові армади
Й багряний стяг піднять над лігвом ката...
Ще скільки бомб і залпів мінометних,
Смертельних мук Майданика й Дахау
У сейфах потаємних і секретних
Благословлялись біснுவатим хамом.
Та над усе запам'ятав я очі:
Огідно-хижі і зміїно-чорні
Із жерл давились в голубі дівочі,

Сливово-темні, карі, непорочні,
В білясто-золотаві неба й поля,
Мов терну відсвіт, чи озер лазурність,
Мільйони кольорів і стільки ж долей,
Любові й пісні - в них одна співзвучність.

3. Спогади.

О, спогади...

Важкі воєнні роки...

За ними - інші в сивинах вітрів.
... Длубав десь батько кам'яні мерзлоти
А чи сконав у холоднечі днів
І все ж йому судилась доля інша –
В ведмежми запону розірвать,
Щоби від Волги до Берліну пішки
Із друзями страшну війну вбивать.
Та докищо сталеві скрині Клейста,
Піднявши хоботи, немов тупі слони
Нахабно сунули...

З гірким протестом

Дивились матері, як падали сини
Й молили бога, проклинали ката...
Ті відступи серця вогнем пекли,
Поранених в сараях, в ямах, в хатах
Для нових битв надійно берегли.
Кінчавсь терпець. Хотілось з автоматом
На герць рішучий з ворогом іти...
Був сорок третій - і була розплата,
І праглося до світла, до мети.

4. Прогірчена доля.

Усіх блокад розсікла мужність пута,
В кільце залізне ворога затисла.
Європа в подиві була прикута,
Хто день святий виборював на Віслі
Той день - в бинтах кривавих і гарячих

У сорок п'ятому...

Вже травень - близько?..

Без рук, без ніг – утинки і незрячі
Верховному за все вклонялись низько.
У костюмах - свастика в зіницях
Ще ворушилася...

Та фюрер плазом

Від ляку з перекошеним обличчям
Із Евою спішили в бункер разом.
А смертні наближали Перемогу
Життям мільйонів, совістю звитяги.
На тих, хто прагнув рідного порога,
За слово, чи натяк - в Сибір погнали.
Прогірчених пекучих років пам"ять!..
Немов мурашки поповзли по спині...
Крізь крематоріїв зловіщі пащі
Пройшла любов, щоб утвердить Людину.

5. Зневіра

Чи грішний, а чи праведний - і досі,
Як вижив, не збагну, в тім тридцять третім,
Як по війні - кололи ноги босі
Гірчак, будячка і пекучі стерні.
Та над усе затямив - старші вчили:
"Великий вождь і батько всіх народів,
Лиш він один дає снагу і сили!.." –
Кричав й молився при любій нагоді.
І та величність у кістки вгризалась,
Зневіра в неї страхом пропікала
Всю плоть.

Свідомість глузду полишалась,
Десятки тисяч в таборах сконали.
Хто прагнув правда - в гості до ведмедя, -
На Соловки, як кажуть у народі.
- За Сталіна! - кричали на бенкеті
Й ті Лизи всі за « батька» були горді.

А скільки ще
тих "сталінів" манюніх
Із трударя вичавлювали слово,
За нього потім - спустять тобі нюні,
Зазначать в рапортах: "Гаплик... Готово!"
І вже під три чорти – лаштуйсь, збирайся
На саму Північ,
за полярне коло!..
І тридцять третій -
до осель вертався,
Як в сорок сьомому давали в школі
Черпак гороху і черствий шматочок...
Та ми раділи - скоро буде літо,
І зграйками, зібравшись у куточок,
Зоріли в поле - колосилось жито.
... І вже пізніше - в трудовім розгоні,
В якій не був життєвій круговерті,
У пам'яті, мов коні на припоні,
Полинні роки ті - в моїй анкеті.

6. Критерії сутності.

Молодші нині старшим дорікають:
Де ви були, чому тоді мовчалс?
Цілком резонно суть усвідомляють.
Та забувають істини начала.
Від А до Я - всього лиш тридцять літер,
Життя людині лиш одне дається.
Недарма кажуть: мабуть, в мізках - вітер,
Хто з неудач кепкує і сміється.
А треба ж вистоять і труднощі збороти!
О, скільки: їх було в усі епохи:
Леви й левиці, тигри й кашалоти
Вбивали нас і підставляли ноги,
Щоб ми, удавши, більше не вставали,
Підчас провокували ще і на підлість
Та ми і в горі не зігнулись.

Знали -

Минуще все.

Нетлінна - людська гідність.

Лиш чесний труд й духовність справжня –

Критерії діянь, вінець усьому.

І перш, ніж говориш про вчорашне,

Себе побач в усім людській огромі.

Поменше - язиком, а - розумом і руками,

Щоб вдячність щиру інших заслужити.

Що створено хвилинами й віками-

То суть буття, народу спільне жито.

Без кореня - не буде в древа плоду,

Без світла - не кришталить срібна чаша.

Без мови й звичаїв. - немає родоводу,

Без пам'яті - міліє сутність наша.

Григорій Шанько, вчитель-літературознавець,

с. .Ціпки Гадяцького району на Полтавщині.